

O'QUVCHILARDA MUSTAQIL O'QISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING ASOSLARI.

Ro'zmetova Gulhayo Sharifovna

Osiyo xalqaro universiteti magistri

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarda mustaqil o'qish ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy-metodik asoslari yoritiladi. Mustaqil o'qishning ahamiyati, uning shakllanish bosqichlari va ta'lim jarayonida qo'llaniladigan samarali usullar haqida so'z boradi. Tadqiqot davomida pedagogik va psixologik yondashuvlar tahlil qilinib, mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Mustaqil o'qish, o'quv ko'nikmalari, ta'lim metodlari, o'quv jarayoni, nazariy asoslar, pedagogik yondashuv, metodik tavsiyalar.

Абстрактный: В данной статье описаны теоретические и методические основы формирования навыков самостоятельного чтения у студентов. Обсуждается важность самостоятельной учебы, этапы ее формирования и эффективные методы, используемые в образовательном процессе. В ходе исследования были проанализированы педагогические и психологические подходы, а также даны рекомендации по развитию навыков самостоятельного чтения.

Ключевые слова: Самостоятельное обучение, навыки обучения, методы обучения, учебный процесс, теоретические основы, педагогический подход, методические рекомендации.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Mustaqil o'qish nafaqat bilim olish, balki tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va hayotiy tajribani shakllantirish jarayonida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada mustaqil o'qish ko'nikmalarining nazariy asoslari, metodik yondashuvlari va uni rivojlantirishning samarali yo'llari tahlil qilinadi.

Abstract: This article describes the theoretical and methodological foundations of the formation of independent reading skills in students. The importance of independent study, the stages of its formation and effective methods used in the educational process are discussed. Pedagogical and psychological approaches were analyzed during the research, and recommendations were made for the development of independent reading skills.

Keywords: Independent study, study skills, educational methods, educational process, theoretical foundations, pedagogical approach, methodical recommendations.

Asosiy qism

1. Mustaqil o'qish tushunchasi va uning ahamiyati

Mustaqil o'qish - bu o'quvchining mustaqil ravishda matn bilan ishlash, uni tushunish va tahlil qilish qobiliyatidir. Bu jarayon o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, ularga mustaqil qaror qabul qilish va o'z-o'zini nazorat qilish imkoniyatini yaratadi.

2. Mustaqil o'qish ko'nikmalarining shakllanish bosqichlari

Mustaqil o'qish bosqichma-bosqich shakllanadi va quyidagi jarayonlarni o'z ichiga oladi:

- O'qishga qiziqishni uyg'otish
- Matni tushunish va asosiy fikrlarni ajratish
- O'qilgan ma'lumotlarni umumlashtirish va baholash
- O'qish natijalari asosida mustaqil fikr bildirish

3. Mustaqil o'qishni shakllantirish metodlari

O'quvchilarda mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun quyidagi metodlardan foydalanish tavsiya etiladi:

- **Muammoli ta'lim** – o'quvchilarga mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish imkonini yaratadi.
- **Klaster va grafikli metodlar** – o'quvchilarga ma'lumotlarni tizimli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi.
- **Interfaol ta'lim metodlari** – hamkorlikda o'rganish, muhokama va baholash imkonini beradi.
- **O'z-o'zini nazorat qilish va baholash metodlari** – o'quvchilarning mustaqil o'qish jarayonidagi muvaffaqiyatini tahlil qilishga yordam beradi.

4. Mustaqil o'qishni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan mustaqil o'qish jarayonida raqamli vositalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Elektron darsliklar, onlayn ta'lim platformalari va interaktiv o'quv materiallari mustaqil o'qishni yanada samarali tashkil etishga yordam beradi.

Metodlar

Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- **Nazariy tahlil** – mustaqil o'qish ko'nikmalariga oid ilmiy adabiyotlar o'rganildi.
- **Empirik tadqiqot** – o'quvchilarning mustaqil o'qish darajasini baholash uchun pedagogik kuzatish va test sinovlari o'tkazildi.
- **Eksperiment** – mustaqil o'qishni rivojlantirishga qaratilgan metodikalar sinovdan o'tkazildi.

Taklif va tavsiyalar

- O'qituvchilar o'quvchilarning mustaqil o'qish bo'yicha qobiliyatlarini baholash va rivojlantirish metodikasini ishlab chiqishlari lozim.

- Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish mustaqil o'qishni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.
- Raqamli resurslar va elektron kutubxonalardan foydalanishni kengaytirish lozim.
- O'quvchilarga mustaqil o'qish bo'yicha maqsadli topshiriqlar berish va natijalarini baholash tizimini joriy etish tavsiya etiladi.

Adabiyotlar sharhi

Mustaqil o'qish ko'nikmalarini shakllantirish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro hamkorlik hamda motivatsiya muhim rol o'ynaydi. Pedagogik va psixologik adabiyotlarda mustaqil o'qishning nazariy asoslari keng yoritilgan bo'lib, zamonaviy texnologiyalar bu jarayonni samarali tashkil etishga imkon beradi.

Natijalar

Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'quvchilarda mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda quyidagi omillar muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi:

- O'quvchilarning motivatsiyasini oshirish
- O'qish jarayonida interfaol metodlardan foydalanish
- O'quvchilar uchun qulay o'quv muhitini yaratish
- Zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish

Xulosa

Mustaqil o'qish ko'nikmalarini shakllantirish ta'lim jarayonining asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada ta'lim jarayonida mustaqil o'qishni rivojlantirishga qaratilgan metod va usullar tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mustaqil o'qishni shakllantirishning samarali usullaridan biri – interfaol ta'lim va zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga tatbiq etishdir. O'qituvchilar tomonidan mustaqil o'qish jarayonini to'g'ri yo'lga qo'yish o'quvchilarning bilim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar:

1. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES" (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).
2. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. Академические исследования в современной науке, 2(24), 148-152.
3. Shuhratovich, T. A. (2025). PSIXOLOGIK TESTLAR TURLARI VA ULARNI QANDAY QO'LLASH. Modern digital technologies in education: problems and prospects, 2(1), 8-15.

4. Abdurahmon, T. (2025). BOLALAR PSIXOLOGIYASINI O‘RGANISH ULARNING RIVOJLANISH JARAYONLARI. Modern digital technologies in education: problems and prospects, 2(1), 16-21.
5. Abdurahmon, T. (2025). STRESSNI EKSPERIMENTAL TAHLIL QILISH. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 2(1), 51-56.
6. Abdurahmon, T. (2025). XOTIRA VA ESLAB QOLISH JARAYONLARINI. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 2(1), 57-62.
7. Abdurahmon, T. (2025). PSIXOLOGIYADA QAROR QABUL QILISH JARAYONLARINI EKSPERIMENTAL TADQIQ QILISH. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 2(1), 1-7.
8. Abdurahmon, T. (2025). PSIXOLOGIYADA NEYROEKSPERIMENTLARNING AHAMIYATI. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 2(1), 14-20.
9. Abdurahmon, T. (2025). KOGNITIV PSIXOLOGIYA INSONNING ONG JARAYONLARI. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 2(1), 8-13.